

РАД ДП «Харківський облавтодор» – це колабораційна діяльність (ч. 4 ст. 111-1 КК)?

Наявність продемонстрованої неприпустимої ситуації, коли змістовно ідентичні діяння караються за різними нормами з істотно диференційованими санкціями, не залишає сумнівів у необхідності якнайшвидшого удосконалення відповідних приписів кримінального законодавства. Зокрема, вважаємо, що для вирішення позначеної проблеми щодо кримінально-правової оцінки зайняття на ТОТ згаданих «невладних» посад законодавцю, замість «створення велосипеду» у вигляді доповнення КК черговою окремою заборобою (йдеться про ст. 111-2 КК), наявність якої лише посилює колізійність чинного кримінального законодавства³, варто було скористатися апробованим часом досвідом ст. 364 КК та просто доповнити ч. 5 ст. 111-1 КК чіткою вказівкою, зокрема і на обіймання в створених на ТОТ незаконних державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях так званих «невладних» посад, пов'язаних із виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, зайняття яких наразі вимушено кваліфікується або ж за ч. 4 ст. 111-1, або ж за ст. 111-2 КК, потреба в існуванні якої за умови реалізації пропонованих ініціатив остаточно зникне.

Список використаних джерел:

1. Вирок Червонозаводського районного суду м. Харкова від 18 липня 2023 р. у справі № 646/2241/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112272298>
2. Вирок Шевченківського районного суду м. Києва від 28 червня 2023 р. у справі № 761/23916/22. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113008595>
3. Вирок Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 2 серпня 2023 р. у справі № 331/1897/23. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112562491>
4. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 8 лютого 2023 р. у справі № 953/254/23. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108860255>
5. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 2 грудня 2022 р. у справі № 953/6732/22. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107646873>
6. Дудоров О. О., Мовчан Р. О. Відповідальність за пособництво державі-агресору: проблеми кваліфікації та вдосконалення кримінального закону. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2022. № 2. С. 95–117.

ОДЕРІЙ Олексій Володимирович –
професор кафедри кримінального процесу та криміналістики ДонДУВС, доктор юридичних наук, професор

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

³ Детальніше про це див. [6].

За даними дослідження Глобальної ініціативи проти транснаціональної організованої злочинності (GI-TOC), опублікованого в лютому 2023 року, від початку повномасштабного вторгнення РФ та запровадження на території України правового режиму воєнного стану деструктивний вплив організованої злочинності на державу значно загострився, створивши нові можливості для подальшого ведення протиправної діяльності [1]. З огляду на цей факт постає нагальна необхідність у підвищенні ефективності протидії злочинній діяльності організованих груп і злочинних організацій, зокрема спеціально створеним міжрегіональним територіальним органом Національної поліції з вертикальним підпорядкуванням, на який безпосередньо покладено функції протидії злочинності у сфері економіки та організованої злочинності – Департаментом стратегічних розслідувань (Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2019 року № 867).

На думку окремих фахівців, при його створенні не було враховано недоліки в територіальній розгалуженості його попередника (Департаменту захисту економіки). Зокрема, на сьогодні Департамент стратегічних розслідувань має таку структуру: апарат та територіальні (відокремлені) підрозділи (Управління стратегічних розслідувань). У свою чергу до структури управлінь входять відділи та міжрайонні відділи стратегічних розслідувань. Тобто, залишилась стара структурна побудова, притаманна побудові підрозділів захисту економіки, яка мала значну кількість недоліків. При цьому кількість міжрайонні відділів була значно скорочена [2, с. 84].

Безпосередньо у Донецькій області діяльність щодо протидії злочинності у сфері економіки та організованій злочинності покладено на підрозділи Управління стратегічних розслідувань в Донецькій області Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України. Аналіз його діяльності дозволяє виокремити певні проблеми.

1. Так, відповідно до ч.1 ст. 247 КПК України, розгляд клопотань, який віднесений щодо негласних слідчих розшукових дій до повноважень слідчого судді, здійснюється слідчим суддею апеляційного суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, - слідчим суддею Вищого антикорупційного суду.

Саме так кримінальний процесуальний кодекс України регламентує таку діяльність. Разом з тим, відповідно до ч. 7 статті 147 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» та враховуючи неможливість судом здійснювати правосуддя під час воєнного стану - ще наприкінці липня 2022 року в Донецькій області такий суд призупинив свою діяльність зі зміною територіальної підсудності судових справ на Дніпровський апеляційний суд, про що є відповідне розпорядження Голови ВСУ (на той час Всеволода Князева) від 22.07.2022 р. Логіка такого (вимушеного) рішення цілком зрозуміла, проте воно суттєво вплинуло на діяльність тих правоохоронних підрозділів, які потребують процесуальну

взаємодію щодо вирішення питань стосовно отримання дозволів на проведення тих-чи інших негласних слідчих розшукових дій (далі – НСРД). В цьому контексті виникли проблеми наступного характеру:

а) відстань до м. Дніпро значно ускладнює питання логістичного характеру⁴;

б) на відміну від Донецького апеляційного суду, в Дніпровському апеляційному суді склалася практика розгляду відповідних клопотань від правоохоронних органів Донецької області лише одну добу на тиждень (середа), що переважно призводить до двотижневого очікування вирішення питання⁵.

2. Згідно з ч. 3 ст. 28 КК злочин визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього або іншого (інших) злочинів, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи. Ступінь суспільної небезпечності організованої групи визначається діями її учасників, інтенсивністю злочинної діяльності і характером наслідків, що настали, тобто заподіяної шкоди. Залежно від способів та умов взаємодії злочинців спільна злочинна діяльність набуває певних рис. Зокрема, учасники організованої групи — це три і більше осіб, які попередньо об'єднуються для підготовки та вчинення одного або декількох злочинів. Попередньо, тобто заздалегідь, об'єднатися означає забезпечити єдність групи на основі попередньої взаємної обізнаності її учасників про конкретні дії, спрямовані на підготовку та вчинення одного або декількох злочинів, узгодженості цих дій, розподілу ролей. Важливою кримінально-правовою ознакою організованої групи (серед інших) згідно із зазначеною нормою КК є стійкість злочинного утворення. Як конструктивна ознака організованої злочинної групи стійкість означає тривалість та міцність злочинних зв'язків між її членами, що досягається в ході стабільної злочинної діяльності (неодноразового вчинення злочинів). Тобто, для будь-якої злочинної групи потрібен час для «облаштування» на певній території.

Разом з тим, в Донецькій області йдуть активні бойові дії, внаслідок чого люди вимушено знаходяться в постійному міграційному процесі. В таких умовах (особливо при посиленні інтенсивності обстрілів) злочинці більше двох тижнів не «затримуються» на певній території і передислокуються в інші безпечні міста. З урахуванням проблеми по взаємодії з Дніпровським

⁴ Проблема логістичного характеру для правоохоронців Донецької області стосується й інших напрямків. Так, унаслідок проведення бойових дій на території області фактично призупинили (2022 р.) свою діяльність відділення судово-медичних експертиз (далі — СМЕ), через що значно ускладнився процес призначення та проведення СМЕ для визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, причини смерті, тощо. На тепер ця проблема частково вирішена [3].

⁵ Заради об'єктивності зауважимо, що в якості недоліків відповідних клопотань слідчі судді апеляційних судів визначили: а) їх однотипність (як під копірку); б) неконкретність; в) необґрунтованість стосовного кожного окремого суб'єкту.

апеляційним судом - це вкрай ускладнює їх документування, оскільки позиції оперативності втрачаються.

Список використаних джерел:

1. Дослідження «Організована злочинність в Україні знаходить нові можливості в умовах війни». Global Initiative against Transnational Organized Crime (GI-TOC). Женева. 2023. URL: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2023/02/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B7.pdf>

2. Darahan V., Boiko O., Rohalska V., Soldatenko O., Lytvynov V. Structural-functional providing of the operative-investigative crime prevention in the field of public procurement in Ukraine. Amazonia Investiga, 10 (42), 80-92.

3. Одерій О.В. Проблеми використання спеціальних знань під час досудового розслідування кримінальних проваджень в умовах війни (на прикладі Донецької області)// Актуальні питання судової експертизи та криміналістики : зб. мат. міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 19.05.2023). — Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2023. — С.210-212. [https://www.hniise.gov.ua/uploads/files/public-folder/2023_tезы_konference28_compressed_compressed_compressed%20\(1\)-181-360.pdf](https://www.hniise.gov.ua/uploads/files/public-folder/2023_tезы_konference28_compressed_compressed_compressed%20(1)-181-360.pdf)

ОРЛОВ Юрій Володимирович –
завідувач кафедри кримінального права і кримінології навчально-наукового інституту № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЖИТТЯ КОМБАТАНТІВ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Комбатант – найбільш вразлива в умовах збройного конфлікту категорія людей. За визначенням вони несуть на собі тягар найвищого ризику загибелі. У зв'язку з цим проблеми належного правового захисту їх життя для будь-якої правової, соціальної держави набувають пріоритетного значення. У цьому зв'язку варто виділити декілька проблемних зон, що фіксуються у вітчизняній правозастосовній практиці.

1. *Правове реагування на випадки так званого конвенційного позбавлення життя комбатантів.* Сама семантика, що використовується на означення позбавлення життя, спонукає задати питання: чи є комбатант людиною? Це питання виглядає тривіальним, а відповідь на нього – самоочевидною. Втім, таке враження розвіюється при першій же спробі поглибленого аналізу